

ARBETARSKYDD VID BYGGPROJEKT PÅ LANTGÅRDAR

Byggarbetsplatsens organisering och säkerhet

Skydd på farliga platser

Planering av arbetsplatsområdet

Schaktgropar

Brandsäkerhet

Försäkringar

Elsäkerhet

Stegar, personliftar, byggnadsställningar

Förord

Ändring av attityder är det viktigaste med vilket man kan förbättra arbetarskyddet. Målsättningen måste vara noll olyckshändelser. Man kan förbättra arbetarskyddet med små handlingar när man agerar plan enligt och fäster uppmärksamhet vid rätt saker. Avsikten med den här guiden är att berätta för odlare som bygger hur man i olika situationer kan sörja för arbetarskyddsansvaren och hur man kan undvika farliga situationer. Guiden innehåller dessutom exempel på bra arbetarskyddslösningar. Texterna i guiden är inte officiella bestämmelser eller anvisningar. De officiella formerna på myndighetsbeslut och anvisningar skall från fall till fall kontrolleras från ifrågakavande aktörers publikationer.

På lantbruk har det traditionellt hört till att man byggt själv och utnyttjat talkoarbete, vilket ur den nuvarande lagstiftningens synvinkel omfattar arbetsmetoder och användning av dåligt lämpade redskap som är bristfälliga med tanke på arbetarskyddet. Vid självständigt byggande kan kännedomen om arbetarskyddslagstiftningen vara bristfällig och det kan finnas utrymme för förbättring gällande arbetarskyddet.

Arbetarskyddslagen 738/2002 styr arbetarskyddet vid byggande – också vid ny- och reparationsbygge i lantbruket. Avsikten med lagen är att förebygga och avvärja arbetsolyckor och sanitära olägenheter. Dessutom har lagen för avsikt att förbättra arbetsmiljön och -förhållandena för att trygga och upprätthålla arbetstagarnas arbetsförmåga. Lagen tillämpas på arbete som utförs på basis av arbetsavtal samt på arbete som utförs i tjänsteförhållande eller med det jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande. Arbetsgivaren är skyldig att sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. I enlighet med arbetarskyddslagen har arbetstagaren rätt att avstå från sådant arbete som kan förorsaka allvarlig fara för det egna eller andra arbetstagares liv eller hälsa.

Att sörja för säkerheten börjar redan i byggnadsprojektets planeringsskede när man också sköter om säkerhetsplaneringen för byggnadsstadiet. Andra viktiga saker är guidning och introduktion till arbetet samt samarbetet i arbetarskyddsfrågor mellan varje arbetsgivare och arbetstagare samt mellan entreprenörer.

Ändamålsenliga skydd mot skada genom fall, ställningar, arbetsplattformar, stegar och säkerhetsselar har en avsevärd betydelse vid förebyggande av arbetsolyckor. Enligt forskning skedde det under åren 2005–2008 för lantbruksföretagare vid byggnadsarbeten sammanlagt 1 205 registrerade olyckor dvs. ca 300 olyckor per år. De här förorsakade drygt 11 000 sjukledighetsdagar av vilka ersättningarna som LPA betalade uppskattningsvis uppgick till sammanlagt 1,6 milj.€. Av arbetsolyckorna förorsakades odlaren dessutom indirekta kostnader som har uppskattats vara betydligt högre än de direkta kostnaderna. Största delen av olyckorna, 26 %, förorsakades av fall från lösa stegar eller byggnadsställningar. Olämpliga ställningar man tillverkar själv av plankor och användning av frontlastare som personlift har också förorsakat olyckor.

*Text: Maarit Hellstedt, Tapani Kivinen,
Kim Kaustell, Tiina Mattila, Naturresursinstitutet
Timo Korpela, ProAgra*

*Fotografier:
Jouni Niemi, Tapani Kivinen, Maarit Hellstedt*

Ritningar: Tapani Kivinen

*Översättning: Eva Björkas,
Svenska lantbrukssällskapens förbund (SLF)*

© Copyright: Naturresursinstitutet (LUKE)

Begrepp

Byggherre / Den som påbörjar ett byggprojekt

Person eller organisation som inleder ett byggprojekt. Byggherren leder byggarbetena på verkställande nivå enligt de befogenheter som beställaren gett.

Beställaren påbörjar projektet och ansvarar för kostnaderna. Vid byggande på lantbruk betyder det här i praktiken byggherren dvs. den som påbörjar byggprojektet.

Huvudplanerare är personen som ansvarar för att de nödvändiga planerna för byggprojektets förverkligande görs upp och att planerna tillsammans bildar en ändamålsenlig helhet så att de inte är motstridiga.

Specialplanerare är personer som på basis av sin utbildning ansvarar för byggnadens planering (arkitektplanering), byggnadskonstruktion, elplanering samt planering av värme, vatten och ventilation. Utöver de här kan byggprojektet också ha geoteknisk planerare, brandteknisk planerare, automationsplanerare osv.

Ansvarig arbetsledare

Person som byggnadstillsynsmyndigheten förutsätter och som ansvarar för byggarbetets helhet och kvalitet. Ser också till att byggarbetet utförs enligt utfärdat tillstånd, regler och bestämmelser som gäller för byggande samt enligt god byggnadssed.

Säkerhetskoordinator

Obligatorisk vid varje byggprojekt. Av byggherren utsedd ansvarig representant som ansvarar för de förpliktelser som är föreskrivna åt byggherren.

Huvudsaklig genomförare av byggprojektet är byggherren själv, ifall man inte separat utnämner en huvudentreprenör eller arbetsgivare som utövar huvudsaklig bestämmanderätt.

Byggarbete betyder under eller ovanpå marken samt i vatten utfört ny- och reparationsbyggande och underhåll av byggnad och annan konstruktion, samt till dem anknytande installationsarbete, rivning, jord- och vattenbyggande samt planering i anknytning till byggandet.

Gemensam byggarbetsplats

Arbetsplats där flera än en arbetsgivare eller egenföretagare som arbetar mot ersättning är verksamma samtidigt eller efter varandra.

Egenföretagare

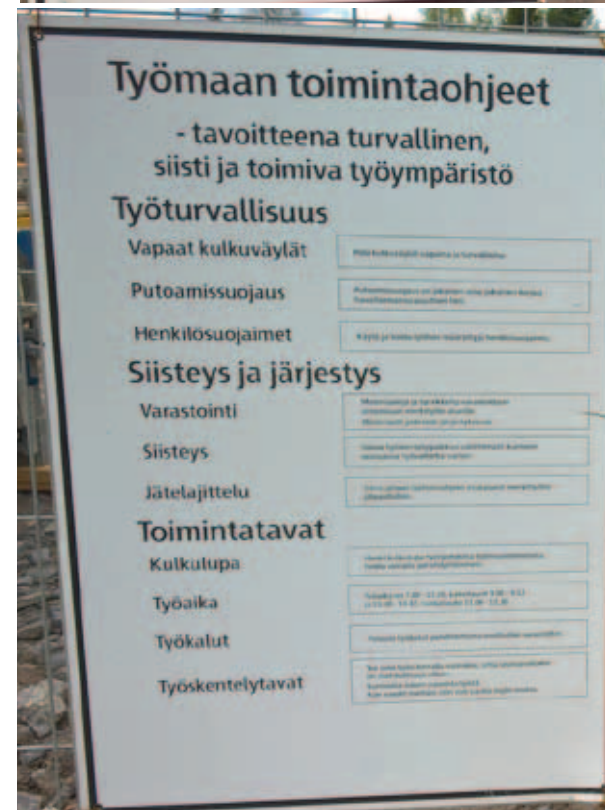
Person som självständigt, på basis av annat avtal än arbetsavtal, utför arbetsprestationer och som inte har anställda i sin tjänst.

Säkerhetsdokument

Av byggherren uppgjort dokument i vilket anges de olägenheter och risker som det ifrågavarande projektets egenskaper och karaktär förorsakar.

Husmor och husbonde
– typiska byggherrar på gårdsbruk

Byggarbetsplatsens organisering och säkerhet

Vid byggande på lantgårdar har projektens storlek och den byggnadstekniska svårighetsgraden ökat betydligt under de senaste decennierna. Organiseringen av uppgifterna på byggarbetsplatsen och att man förstår ansvarsfrågorna betonas eftersom olika aktörer agerar på byggarbetsplatsen – huvudentreprenörer, underentreprenörer, sidoentreprenörer, egenföretagare, talkopersonal och nästan alltid byggherren själv. Olika entreprenadformer och nya projektledningstjänster förutsätter krävande kunskaper av byggherren.

Fördelningen av arbetarskyddsansvar

Arbetarskyddsansvaren och -uppgifterna på en gemensam byggarbetsplats definieras i huvudsak i lagstiftningen men de specificeras med avtal mellan parterna. Alla som är aktörer i ett byggprojekt skall separat och tillsammans sörja för att det inte förorsakas fara för dem som arbetar på byggarbetsplatsen eller för människor som befinner sig i närheten. Enligt lagen är varje arbetsgivare ansvarig för de egna arbetstagarnas arbetarskydd.

Enligt markanvändnings- och bygglagen skall den som påbörjar ett byggprojekt se till att det hålls ett inledande möte innan byggarbetena påbörjas. Vid det inledande mötet skall en representant för byggnadstillsynsmyndigheten, en representant för den som påbörjar byggprojektet, huvudplaneraren samt den ansvariga arbetsledaren vara närvarande. Den som efter det inledande mötet deltar i byggprojektet är medveten om sina egna ansvar och projektets krav samt om hur han kan delegera de här ansvaren vidare.

Byggherren

- utser säkerhetskoordinatören
- utser den huvudsakliga genomföraren
- gör upp säkerhetsdokumentet och säkerhetsregler
- gör upp skriftliga anvisningar om arbetenas tidsmässiga planering, ordnande av underentreprenad
- sköter om uppföljningen av hur arbetet förverkligas, information, uppdatering av dokument
- kontrollerar att den huvudsakliga genomföraren har gjort alla nödvändiga planer

Huvudsakliga genomföraren av byggprojektet

(Om det inte finns en huvudsaklig genomförare är byggherren ansvarig för dennes förpliktelser)

- gör vid behov en förhandsanmälan till arbetarskyddsmyndigheterna
- gör upp en skriftlig arbetarskyddsplan
- gör till byggherren en skriftlig plan över användningen av byggarbetsplatsområdet
- introducerar byggarbetsplatsens arbetstagare och egenföretagare
- utför byggarbetsplatsinspektioner

Ansvariga arbetsledaren

- ansvarar för helheten och kvaliteten
- uppdaterat inspektionsprotokoll är på dennes ansvar
- har hand om instruktion och övervakning av arbetarskyddet

Säkerhetskoordinatören

- samordnar de olika parternas funktioner
- sköter om allmänna säkerhetsarrangemang
- ser till att arbetet inte förorsakar faror
- ser till att det har gjorts ett skriftligt säkerhetsdokument, säkerhetsregler och tillvägagångsanvisningar samt följer upp dem i praktiken
- samarbetar med huvudsakliga genomföraren i planeringen av hur arbetarskyddet skall förverkligas
- försäkrar sig om att huvudsakliga genomföraren sköter om sitt ansvar för arbetarskyddet
- säkrar att personkort används
- sörjer för att arbetarskyddsanvisningar för arbetena har gjorts
- deltar i det inledande mötet, planerings- och arbetsplatsmöten
- ser till att arbetarskyddsförpliktelserna uppfylls

Arbetstagaren

- agerar så att arbetarskyddet upprätthålls
- följer anvisningar och arbetarskyddslagen
- använder maskiner och utrustning enligt säkerhetsanvisningarna
- sörjer för renlighet och ordning
- använder skyddsredskap och -utrustning samt ändamålsenliga arbetskläder
- anmäler fel och brister som förorsakar fara

Traktorn är lantgårdarnas standardutrustning som kan användas till hjälp vid byggarbeten, grävning, flyttning och lyftning. Traktorns frontlastare är ändå inte godkänd som personlift. Personen på bilden använder skyddsskor men hjälm och synliga varselkläder saknas.

Byggande på lantbruk är inte enbart nybyggande. Vid förändrings- och reparationsbygge skall man, förutom arbetstagarna, trygga produktionsdjurens förhållanden och säkerhet.

Exempel på aktörernas ansvar och uppgifter

Nybyggandet på lantgårdar har ökat till en betydande omfattning under de senaste åren. Lyckad genomföring av byggprojektet förutsätter kunnskap som en jordbrukare inte nödvändigtvis har. Samtidigt som byggandet pågår skall odlaren sköta de normala arbeten som produktionen kräver. Därför kan man förvänta sig att olika byggherretjänster ökar. För priset av byggherretjänsten får odlaren ett effektivt utförande av projektet med vilket fel och fördröjningar under byggandet kan undvikas. För organisering av en byggarbetsplats på gårdsbruk för att sköta arbetarskyddsförpliktelserna finns det flera verksamhetsmodeller. Här presenteras fyra exempelfall.

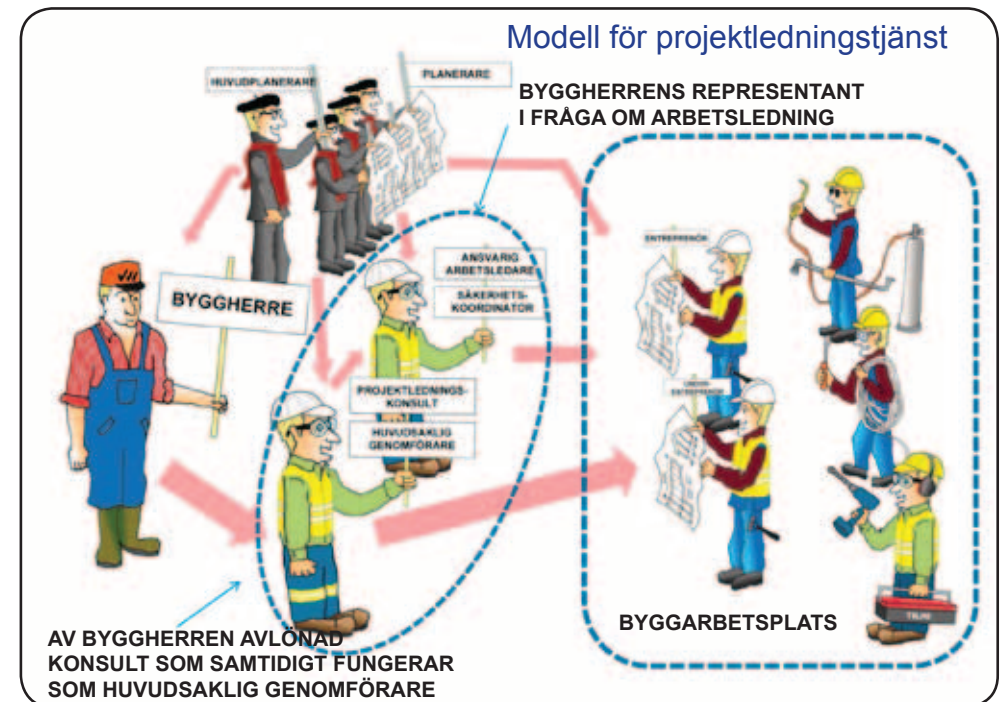
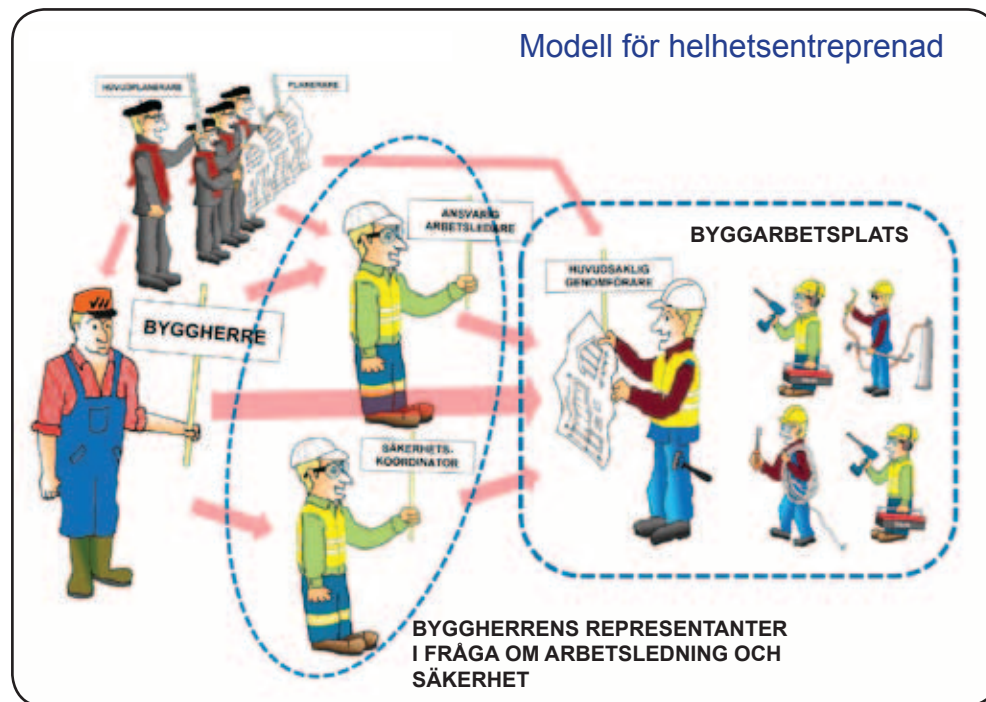
I **helhetsentreprenad** har jordbrukaren dvs. byggherren (den som inleder projektet) anställt en huvudplanerare och andra kompetenta planerare. Dess roll är att sörja för konfliktfria planer av hög kvalitet som beaktar såväl byggarbetsplatsens som den färdiga byggnadens säkerhet. Dessutom behöver den som inleder projektet en ansvarig arbetsledare med kompetens som motsvarar byggarbetets omfattning och svårighetsgrad. I den här modellen

har den som inleder projektet anställt en utomstående säkerhetskordinator vars ansvar har förklarats tidigare. Den ansvariga arbetsledaren och säkerhetskordinatorn representerar tillsammans den som inleder projektet i alla frågor gällande byggarbetsplatsens säkerhet.

Som huvudsaklig genomförare fungerar någon av byggsplatsens entreprenörer, vanligtvis den entreprenör eller det arbetslag som ansvarar för de byggnadstekniska arbetena.

I en **projektledningstjänst** köper odlaren byggherretjänsten av en konsult som leder byggprocessen för byggherrens del. Med tjänsten får man projektet att framskrida inom rätt tidtabell och anskaffningar utförs professionellt genom konkurrensutsättning. Odlarens egen tidsanvändning överbelastas inte och han kan koncentrera sig på att driva den egna produktionen.

I en projektledningstjänst kan man variera roller: den som inleder projektet

kan vara huvudsaklig genomförare eller så kan någon av entreprenörerna ta den uppgiften. Den som inleder projektet eller också den ansvariga arbetsledaren kan vara säkerhetskoordinator, men rollen passar bra för en projektledningskonsult. Den ansvariga arbetsledaren skall ha kompetens som motsvarar byggarbetets omfattning och svårighetsgrad, och därför anställer man i praktiken till arbetsledare en utomstående proffessionell.

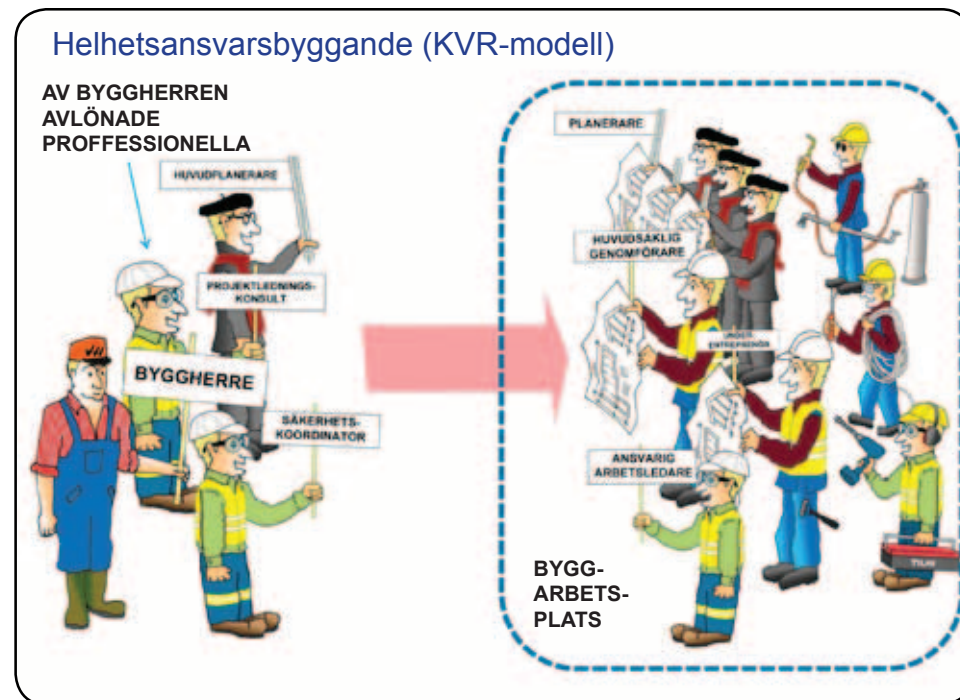
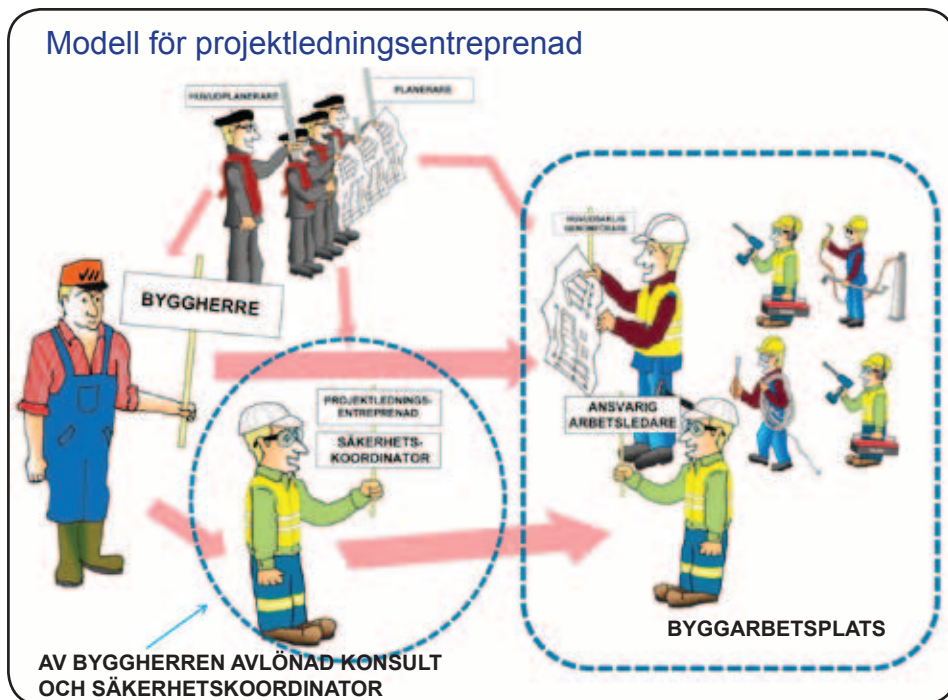
I en projektledningstjänst ansvarar PL-genomföraren för byggentreprenaden och byggplatsens ledning. PL-genomföraren fungerar som en entreprenör och utför uppgifter som hör till den huvudsakliga genomföraren men anskaffningsavtal görs ändå för beställarens räkning. Avtalsobjektet är tjänsten och på den kan man modifierat tillämpa allmänna avtalsvillkor för konsultverksamhet (KSE) och delvis också de allmänna avtalsvillkoren för byggnadsentreprenader (YSE).

I **projektledningsentreprenad** sköter PL-konsulten om projektledningsuppgifterna och en separat organisation sköter om ledningen av byggplatsen och

de kan inkluderas i någon delentreprenad. Avtalsobjektet är byggherretjänsten och som avtalsvillkor används de allmänna avtalsvillkoren för konsultverksamhet (KSE).

I projektledningsentreprenad ansvarar PL-entreprenören, utöver byggentreprenaden och det egentliga byggandet, också för byggplatsens ledning dvs. sköter också den huvudsakliga genomförarens skyldigheter. PL-entreprenören gör anskaffningsavtal för egen räkning. Avtalsobjektet är byggarbetet och som avtalsvillkor används YSE.

I schemat nedan till vänster över projektledningsentreprenad har antingen PL-konsulten eller entreprenören rollen som huvudsaklig genomförare. I KVR-modellen för **helhetsansvarsbyggande** är det den som inleder projektet som samlar ihop ett team av proffessionella som leds av den huvudsakliga genomföraren i vars tjänst planerarna, ansvariga arbetsledaren och de skilda entreprenörerna är.

Skydd på farliga platser

På det här bygget har man skyddat den kommande mjölkgruppen regelrätt med tillfälliga räcken. Spaltgolvet är inte ännu färdig och ändan av flytgödselsrännan har skyddats med bräder och faner (plywood).

Kanterna av ställningarnas arbetsplattformar är skyddade med en bräda som förhindrar att verktyg rullar och faller ned på personer som arbetar nedanför.

Utstickande ändor av armeringsjärn har skyddats med tre olika tekniker:

- de är böjda så att en arbetstagare som snubblar inte skadar sig själv på den vassa ändan
- på ändorna av järnen har man trätt en trubbig skyddskopp av plast
- ändorna av armeringsjärnen har gömts inuti ett sammanhängande brädpaket

Brunnar och grävda gropar som ännu är under arbete har skyddats med staket så att ingen i misstag skall falla ner i dem.

Planering av arbetsplatsområdet

Genom planering av arbetsplatsområdet kan man minska de kostnader som lätt uppstår av onödig flyttning av byggmaterial, tillfälliga arrangemang, onödigt långa flyttsträckor och andra onödiga arbeten. På en välplanerad arbetsplats löper arbetena tryggt.

Saker som skall planeras är smidig trafik för olika transport- och flyttutrustning, tidtabellen för transporter och lagringsbehov, bärkraften för transportrutter och lagringsunderlag, tillräcklighet av utrymme och höjd, stötskydd, byggarbetsplatsens avgränsning och skyltning samt underhåll på vintern.

Projektets huvudsakliga genomförare gör en plan över de centrala saker som gäller arbetsplatsområdets användning. Planen läggs till påseende också på byggplatsen. Alla personer som arbetar på byggarbetsplatsen skall bekanta sig med planen. Planen för användningen av byggarbetsplatsområdet är en väsentlig del av byggarbetsplatsens säkerhetsledning.

Centrala faktorer vid planering av byggarbetsplatsområdets användning är:

- leveranstrafik till byggplatsen och gården som gränsar till den, samt störningar som förorsakas annan trafik
- parkeringsutrymmen
- öppna elledningar, jordkablar och deras varningsområden på byggplatsen och i dess närhet
- trafikutrymme som arbetsmaskiner behöver
- lagringsplatser för material och avfall, flyttning
- stormningsvägar och nödutgångar vid farliga situationer
- personalutrymmen
- el- och vattenförsörjningen samt avfallshanteringen och belysningen på byggarbetsplatsen

Schaktgropar

Schaktgropar är farliga både pga. risken för ras och för fallolyckor. Risken för ras påverkas bl.a. av jordarterna och deras avlagringar, jordmassornas vatten- och frysningssituation. Dessutom inverkar vibrationen och massan av trafik i närheten av gropen samt hur branta schaktgroparnas kanter är. Samma faktorer påverkar också risken för ras av jordmassor som läggs på hög. Därför skall grävarbeten för t.ex. grunder samt kabel- och avloppskanaler planeras noggrant.

Centrala planerings- och utföringsprinciper som minskar riskerna för olyckor och skador på föremål är:

- Gå inte in på en grävmaskins arbetsområde utan att föraren har upptäckt dig.
- Placera jordmassorna tillräckligt långt ifrån schaktgropens kanter.
- Håll schaktgropar öppna så kort tid som möjligt.
- Anlägg ordentliga gångleder till gropen.
- Skydda schaktgroparnas kanter mot oavsiktliga fall. Beakta också barnsäkerheten.
- Gå inte ner i en smal schaktgrop om vägarna inte har stödkonstruktioner.
- Arbeta inte i en schaktgrop när du är ensam.

"Kanten på ett två och en halv meter djupt schakt för avloppsvattenrör rasade och jag blev begravd under sand och sten upp till bröstet varvid mitt högra knä vreds".

Vid olyckor pga. ojämnheter och jordmassor är den typiska arbetsoförmögenhetsperioden 20 dagar.

Brandsäkerhet

Man kan minska brandrisken under byggarbeten genom att beakta åtminstone följande:

- Det finns skäl för arbetstagarna att bekanta sig med gårdens räddningsplan. På byggplatsen skall det finnas en plan för hur man agerar om det uppstår en brand.
- Alla som arbetar på byggplatsen skall veta var det finns primärsläckningsredskap och hur den används. Primärsläckningsredskapen skall vara enkla att ta i bruk.
- Onödig förvaring av brinnande och lätt antändligt material på byggplatsen skall undvikas, och lätt antändligt avfall som uppstår vid arbetet skall föras bort.
- Lagring av byggmaterial och -utrustning görs så att det inte ens tillfälligt blir trångt vid gårdscentrerna eller byggplatsens räddningsvägar.
- Om man utför heta arbeten (arbete vid vilket det skapas gnistor eller där man använder en låga eller annan värme och som förorsakar brandrisk), skall:
 - det på byggplatsen finnas en övervakningsplan för heta arbeten som arbetstagaren skall introduceras till
 - man reservera tillräckliga primärsläckningsredskap till stället där man utför heta arbeten
 - man sörja för minst en timme av brandövervakning efter att man avslutat de heta arbetena

Att utföra ett byggnads- eller grundreparationsprojekt i lantgårdsmiljö ökar risken för att en brand skall uppstå eller sprida sig. Släckning av brand på en byggarbetsplats eller i dess närhet kan vara speciellt utmanande om man är tvungen att mellanlagra mycket byggmaterial eller -utrustning på tomten och det inte finns separata parkeringsplatser för byggarbetarnas fordon. Då blir det trångt vid räddningsvägar och också effektiv evakuering av produktionsdjur och utrustning försvåras.

Försäkringar

Byggande omfattar person- och egendomsrisker vilka, om de förverkligas, kan förorsaka betydande kostnader och fördröjningar. Att försäkra är ett sätt att minska den ekonomiska risken. Vissa försäkringar är lagstadgade.

Projektets huvudsakliga genomförare skall teckna en byggarbetsförsäkring. Den täcker eventuella skador på byggnadsmaterial och byggnaden som färdigställs. Det lönar sig också alltid att kontrollera vad lantbruksförsäkringen täcker under den tid man bygger (bl.a. rättsskydds- och ansvarsförsäkringsfrågor).

För alla arbetstagare som är i direkt arbetsförhållande till byggherren/den som låter göra arbetet skall man teckna en olycksfallsförsäkring. Också talkopersonal är på odlarens ansvar på byggplatsen. En talkoförsäkring kan tecknas också för en kort tid och den täcker ofta också talkopersonalens arbetskläder och verktyg.

Försäkringsbolagen har publicerat skyddsanvisningar med vilka man kan minska riskerna vid byggande. Det lönar sig att iaktta anvisningarna också därför att om man försummar dem kan det leda till att ersättningssumman sjunker vid olycksfall.

Byggarbetsplatsens elsäkerhet

Elförsörjningen på en byggarbetsplats baserar sig vanligtvis på tillfälligt dragna elledningar och -installationer. Tillfälligheten, ständiga förändringar på byggplatsen när arbetet framskrider, flyttningar och transporter som utförs på byggplatsen samt byggarbetets varierande elbehov ställer höga krav på byggplatsens elinstallationer. Också elkablar och -utrustning som funnits sedan tidigare på byggplatsen kan förorsaka farliga situationer när byggarbetet påbörjas. En separat säkerhetsrisk bildar konstruktioner som skall rivas, ifall de omfattar delar med spänning.

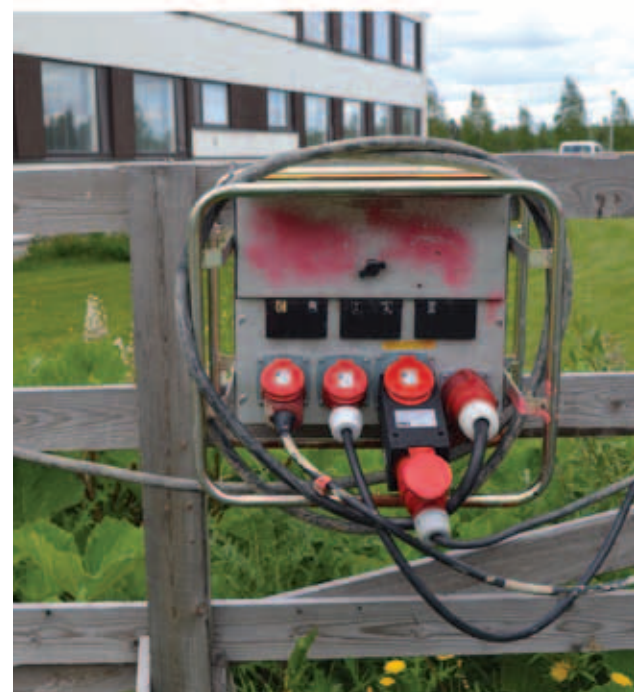
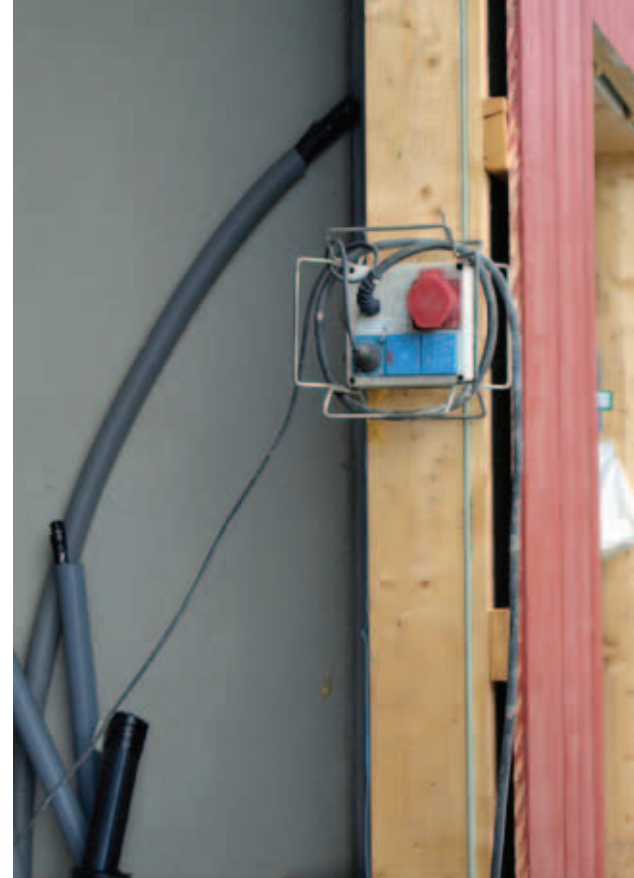
Elarbeten kräver för fasta installationers del alltid tillstånd och får endast utföras av proffessionella inom elbranschen. Som elarbete räknas inte rivning av elektrisk apparatur och utrustning, ifall man på ett pålitligt och ändamålsenligt sätt sett till att spänningen är avbruten från apparaturen eller utrustningen.

För byggplatsen skall man göra upp en skriftlig elektrifieringsplan som baserar sig på planen för användningen av byggarbetsplatsområdet (se ovan) och byggplatsens effektbehov. I elektrifieringsplanen presenteras bl.a. elcentralers placering, kapacitet, vilka rutter man drar kablar, jordkablar samt spänningen på luftkablar som är dragna ovanför området och deras skyddsavståndskrav.

Åtgärder som förbättrar arbetsplatsens elsäkerhet

- Tillräcklig belysning på byggplatsens passager, arbetsställen och lagerområden.
- Byggcentralen och elkablar placeras, hängs upp eller skyddas så att de inte förorsakar risk för elstöt eller att någon kan snubbla, och inte tar skada pga. trafik på området o.dyl.
- Under byggstadiet sköts elfördelningen med byggcentraler som är försedda med felströmbrytare.
- Om man tar ut el från den befintliga fastighetens eluttag
 - används separata felströmbrytare
 - försäkras man sig om att de eluttag som används är skyddsjordade på rätt sätt
 - kontrollerar man att elinstallationernas skick och kapacitet motsvarar byggplatsens elbehov
- Elektriska verktyg som konstaterats vara söndriga avlägsnas från byggarbetsplatsen.

"Jag höll på att förnya ladugårdens elledningar och skulle hämta ett skyddsror för ledningen. Foten fastnade i sladden till arbetslampan varvid bormaskinen föll från ca två meters höjd och träffade mig i huvudet. Jag slogs medvetslös och av bormaskinens brett fick jag ett sår i huvudet." (Arbetsoförmögenhetsperioden 12 dagar)

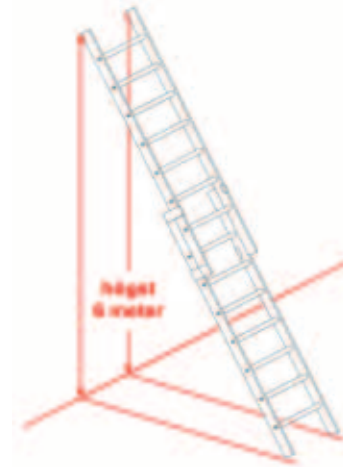

Användning av stegar

Anliggande stege

- Anliggande stege får inte användas som arbetsunderlag.
- Användning är tillåtet som tillfällig rutt, t.ex. vid fästande och lösgöring av lyfthjälpredskap.
- Maximal längd för anliggande stege är 6 meter.

A-stege

- När man använder A-stege skall arbetsplattformens maximala höjd i regel vara 1 m.
- A-stege kan användas som arbetsunderlag ännu vid 1-2 meters höjd men då skall man separat förhindra fara för fall, anvisningar: Srf 205/2009, bilaga 6.
- På en höjd över två meter kan man inte arbeta på A-stege.
- Användning av A-stege är tillåtet på jämnt och hårt underlag.
- Från en A-stege får man inte utföra brandfarligt arbete eller arbete vid vilket det krävs användning av stor kraft pga. risken för fall.
- En A-stege skall låsas för den tid när man arbetar så att den är stark och styv.
- Stegen skall vara avsedd för byggnadsarbete/professionellt bruk.

Personliftar

Att lyfta personer är tillåtet endast med lyftanordningar som är tillverkade för ändamålet och ändamålsenligt granskade. Med personlift får man inte lyfta annat än material som behövs vid installationsarbetet, och personlift får inte användas som personhiss.

- När man lyfter personer får man endast använda anordning som är godkänd för personlyft.
- Användning av personlift kräver en på byggplatsen gjord skriftlig ibruktagningsgranskning och under användningen granskning en gång per vecka.
- Användaren har bekantat sig med liftmodellen ifråga, är äldre än 18 år och har fått skriftligt tillstånd av arbetsgivaren.
- Man skall känna till plattformens lastkapacitet och vid lyft använda tillräckligt stora stödsdivor.
- Det maximala lasset skall vara antecknat och bruksanvisningen finnas med.
- När man befinner sig i liftkorgen på en bom- eller teleskoplift skall man använda skyddssele.

Byggnadsställningar

Byggnadsställningar skall monteras ihop enligt tillverkarens anvisningar. Dessutom måste man säkra att de står rakt och på ett underlag med tillräcklig bärkraft. Ställningarna skall ha skydd mot fall och tillträdesleder som garanterar säkerheten. Ställningarna skall granskas och godkännas för användning. Granskning kan endast utföras av en person som är tillräckligt insatt i saken.

Ibruktagningsgranskning och veckovis granskning antecknas på ställningskortet. Ställningarna skall också alltid granskas efter ändringar, uppehåll i användningen och hård vind, regn eller annan speciell belastning.

Om man själv bygger ställningar t.ex. av trävirke, måste man försäkra sig om att virket man använder är av tillräcklig hållfasthetsklass och att fogarna spikats så att de motsvarar kraven för den gällande standarden. Granskningskraven är likadana för själv tillverkade som för industriellt framställda ställningar.

Skydd mot fall

Man skall alltid sörja för skydd mot fall när man befinner sig högre upp än 2 meter eller när eventuellt fall sker på ett farligt ställe. Den primära lösningen för skydd mot fallolyckor är skyddsräcken. Skyddsräcken har alltid övre och nedre ledstänger samt fotlister. Dessutom behövs en inre tillträdesled och ställningskort.

Personlig skyddsutrustning som behövs på en byggarbetsplats:

1. Skyddshjälm som vid behov är försedd med hjälmhuva
2. Synliga varselkläder
3. Skyddsskodon behövs vanligtvis alltid på byggarbetsplatser
4. Skydd av ögonen beroende på arbete och arbetsförhållandena
5. Öronskydd när bullerbelastningen överskrider 85 dB
6. Knäskydd vid golvarbeten och andra arbeten som belastar knäna
7. Skyddssele vid behov
8. Andningsskydd när det finns risk för att man utsätts för damm och gaser
9. Vid användning av motorsåg, hjälm med skyddsvisir och hörselskydd, sågskyddade skor, sågskyddsbyxor eller -hängselbyxor och synliga varselkläder
10. Andra personliga skydd på basis av riskbedömning

Exempel på olyckor som man kunde ha undvikit eller minskat skadorna genom att använda personlig skyddsutrustning. Inom parentes anges längden på arbetsoförmögenheten.

"Jag kapade en gammal golvbräda i ladugården med motorsåg. Kedjan fastnade i brädan som hoppade loss från golvet och sågkedjan träffade i mitt knä ..." (Arbetsoförmögen 13 dagar)

"Jag höll på att förnya taket på torken när jag föll. Fallhöjden var ungefär sex meter. Jag fick allvarliga benbrott på nyckelbenet, revbenen och höften." (Arbetsoförmögen 348 dagar)

"Jag skulle öppna en stockat täckdikesrör med hjälp av ett armeringsjärn. När jag kapade av stängen med bultsax träffade stängens ända mig i ögat." (Arbetsoförmögen 124 dagar)

Mera information

Arbetarskyddslagen (738/2002)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020738>

Statsrådets förordning om säkerheten vid byggarbeten (205/2009)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2009/20090205>

Lag om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft 22.12.2006/1233

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20061233>

Arbetarskyddsförvaltningen, www.tyosuojelu.fi

Arbetarskyddsförvaltningen, säkerhet i byggbranschen

<http://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetsforhallanden/byggbranschen>

Arbetshälsoinstitutet, www.ttl.fi

Arbetshälsoinstitutet – turvapakki (på finska)

<http://www.ttl.fi/fi/toimialat/rakennus/turvapakki/sivut/default.aspx>

Turvallisesti rakennuskoneilla- parhaat käytännöt (på finska)

<http://www.rakennuskone.fi/turvallisesti-rakennuskoneilla/>

Särdrag i byggande på lantgårdar – säkerhetsanvisningar för anställda

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/muut/Maatarakentamisen_erityispiirteita_-esite_SVE.pdf

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, www.mela.fi

Arbetarskyddscentralen, www.tyoturva.fi

Finlands arbetarskyddsföretags förbund, www.styl.fi

Rakennuttajan ja turvallisuuskoordinaattorin tehtävät rakennushankkeessa (på finska)

http://www.ttk.fi/files/3924/Rakennuttajan_ja_turvallisuuskoordinaattorin_tehtavat_rakennushankkeessa.pdf

